

felfedezhető, így a (félre)beszélő nevek, a csodás lények, különleges helyszínek, feloldva sok humorral, késleltetett epizódokkal. A szerző fantáziáját dicséri, hogy a népmesei szereplőket, mint a medvét vagy az óriást, együtt szerepelteti egy békadínóval vagy egy futórózsával, aki atlétatrikóban edz. A *Szuromberek királyfi* mai mese, nemcsak a gyerekek, de az idősebbek számára is élvezhető olvasmány, hiszen át-meg átszövik a motívumokba rejtett, korunkra tett utalások, mint a csempészet (rágógumi), vagy éppen egy diktátor tündöklése és bukása. A könyv *Roskó Gábor* rajzaival jelent meg.

SZALAI ZSOLT

(Jelenkor Kiadó, Pécs, 2001.)

Az egynapos király: tréfás magyar népmesék

„Egy faluban a hegyen volt a templom. De merthogy az öregeknek nehéz volt oda följutni, a falu lakói elhatározták, hogy eltolják a templomot a völgybe.” – mondja egyszerűen és természetesen a mesemondó. Mert ugyan mi furcsa van abban, ha az ember eltol egy templomot, kikölt egy csikótojást vagy megítat egy fűzfát?

„A nagy tüsténkedésbe a bíró is beállt segíteni. Földre vetette a ka-

bátját azon az oldalon, amerre a templomot kellett tolni, a másik oldalon meg ő is nekifeküdt a templom oldalának, hogy jobban haladjon a munka. Amíg ott nyomta a templomot a falu apraja-nagyja, a másik oldalon megjelent egy koldus, meglátta a bíró kabátját, és mindjárt el is vitte.

Egyszer a bírónak eszébe jutott, hogy meg kellene nézni, arrébb ment-e már a templom. Odamegy, ahová a kabátját tette, hát uramfia, már sehohol sem látja a kabátot.

Visszaszalad a többiekhez.

– Állj! – kiabálja. – Elég! Már a kabátra toltátok!” A csattanót persze jól ismerjük, ha nem is a meséből, de Szőke András filmjéből biztosan. *A templomtolók* mellett a kötetben olvasható néhány ismert bolondmese, mint *A rátóti csikótojás*, a *Bolond Jankó*, a *Csalóka Péter*, és *A kőleves*. A mesék többsége azonban ismeretlen, hiszen eddig csak szakmai fórumokon szerepelt, a nagyközönség ebben a kötetben olvashatja őket először. Az abszurd állítások evidens igazságértékére és a helyes részkövetkeztetéseken alapuló hajmeresztő kijelentésekre épülő bolondmesék egyik típusa, amilyen *A templomtolók* is, humoros csattanóval vagy elmés megoldással, például a rest menyecske megleckéztesésével zárul. A másik típus abszurd kalandcskák láncolata, melyek egyszer csak megszakadnak anélkül, hogy a mesehősök erkölcsi hasznot

húznának belőlük, vagy legalább – nagy örömünkre – nevetségessé válnának. Mi tagadás, az utóbbi típusba tartozó történetek az én türelmemet kissé próbára teszik, de hát milyen legyen az igazi bolondmese, ha nem céltalanul abszurd?

BUDAI JULIANNA

(*Palatinus Kiadó, Bp.*)

Roma kincses kalendárium

A *Roma kincses kalendárium* a hazai cigány kultúrába, a cigányság történetébe és művelődéstörténetébe nyújt bevezető jellegű betekintést.

A könyv elsőként a kincses kalendárium formáját kihasználva a roma történelem jelentős eseményeit sorakoztatja föl, havonként roma névnapot tartalmaz, valamint egy-egy verset cigány és magyar nyelven. A versek többsége a magyar romantika, a klasszikus és későmodernség költőitől való, de van köztük írás Francois Villontól is. Ennek a kincses kalendáriumnak legérdekesebb része a *Bölcs mondások*, mely szintén két nyelven közöl cigány szólásokat, melyeket a szerkesztő úgy csoportosított, hogy ellentmondásosságuk és egymást kiegészítő voltak egyszerre váljon nyilvánvalóvá. Például: „Ha ütni akarsz, üss szóval. Jobb, ha kés-

sel vágsz a szívbe, mint szóval. Vágsz a késsel, a fájdalom elmúlik, vágsz a szóval, a fájdalom megmarad. A száj mond édes szavakat, de a kabátujjban ott a kés.”

A könyv azonban jóval több kincses kalendáriumnál. *Alkotók* című fejezete lexikonszerűen adatokat közöl roma költők, képzőművészek, zenészek és közéleti szereplők életéről és műveikről, valamint közread tőlük néhány szöveget. A képzőművészek – Bada Márta, Balázs János, Fenyvesi József, Gyügyi Ödön, Horváth József, Oláh Jolán, Orsós Teréz, Péli Ildikó, Péli Tamás, Szentandrassy István, Szécsi Magda, Vári Zsolt – képei az egész kötetet díszítik. Bár a szócikkek szükségszerűen rövidek, gyors tájékozódást tesznek lehetővé a kortárs roma művészetben, és bibliográfiájuk alapján megkereshetők az adott alkotó művei is.

A *cigány nyelv és népművészet* című fejezetben pedig tanulmányok olvashatók többek között a magyarországi cigány nyelvről, a cigány folklórról, a roma házassági és ünnepi szokásokról és az oláh cigány üdvözlési formákról – Choli Daróczy József, Bari Károly, Lakatos Elza, Bódi Zsuzsa tollából. A könyvet egy gyermekeknek szóló verses-mondóka fejezet és egy cigány nyelvű keresztény imákat tartalmazó rész zárja.

MANDA BORBÁLA ANNA

(*Széphalom Könyvműhely, Bp., 2001.*)